

Ключевые слова: личность, нравственное развитие, нравственные нормы, нравственное сознание, нравственное самосознание, нравственная самооценка, нравственное образование, нравственное воспитание.

Abstract. The article deals with the features and regularities of the moral development of the personality in childhood. The role of internal and external determinants of moral development of personality is considered. It was found out that the child's ability to moral self-regulation of his behavior is formed under the influence of the environment, each element of which can have a different effect on the child and is determined by the peculiarities of the mental life of a person at various stages of its development. It is stated that the development of the moral consciousness of the socially predetermined process of its main driving force is the interaction of the child with the environment, social environment. Among the conditions for the successful development of the person's decisive role belongs to education which is one of the means of management of the child's social activity. It is established that an important feature of moral development in childhood is the gradual differentiation of moral concepts in relation to adults and peers, which leads to differences in the nature of the formation of both moral judgments and moral behavior of the child. It is proved that the basic condition for the moral development of the child is a specially organized educational system of educational influences, and one of the obligatory conditions for the formation of a moral person is the principle of the unity of the word and the work, as well as the inclusion of the mechanisms of self-education. It is noted that it is impossible to study the morality of children only by assigning them certain knowledge (rules, norms, requirements), since moral consciousness is formed only in the process of passing through real life situations and circumstances. That is, the child must be able to understand his actions, compare them with the rule, evaluate their actions and change their actions in accordance with the norm.

Key words: personality, moral development, moral norms, moral consciousness, moral self-awareness, moral self-esteem, moral education, moral upbringing.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2018

Г. В. Беленька

ІНТЕГРОВАНІ КУРСИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ПЕРЕВАГИ І РИЗИКИ

Анотація. У статті обґрунтовано доцільність упровадження інтегрованих курсів у систему вищої освіти, зокрема курсу «Основи природничо-математичних наук з методикою» в практику підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Висвітлено підходи до побудови інтегрованого курсу – визначення його мети, завдань, структури.

Представлено систему загальних та фахових компетенцій, що можуть бути сформовані у студентів за результатами його вивчення.

Ключові слова: інтеграція, інтегрований курс, дошкільна освіта, синкретизм, інтегратор.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти в Україні зумовлює пошук науковцями й педагогами-практиками шляхів оптимізації освітнього процесу відповідно до запитів соціуму і потреб підростаючого покоління. Оскільки кожному поколінню студентів притаманні свої специфічні психологічні, фізіологічні та культурні особливості, методи навчання і форми освітнього процесу у закладах вищої освіти постійно змінюються. На сьогодні все більшої популярності набувають методи інтерактивного навчання, а у змісті навчання здійснюється акцент на формування у студентів не фрагментарної, а повної картини світу. Це призводить до появи інтегрованих курсів у системі фахових дисциплін та необхідності обґрунтування їх доцільності в освітніх програмах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтегрування є якісно відмінним способом структурування та презентації навчального матеріалу, що уможливорює системний виклад інформації у нових органічних взаємозв'язках і здійснює суттєвий вплив на розвиток особистості [1]. Сутнісні ознаки інтегрованого навчання ще у 80-х роках минулого століття описав Ю. Тюнніков. Надалі це питання вивчали: В. Безрукова, С. Гончаренко, Р. Гуревич, Л. Дольнікова, Ю. Мальований, О. Сергєєв, Я. Собко та інші. Інтеграція природничо-наукових знань описана в роботах Н. Буринської, Ю. Дік, В. Разумовського, О. Ярошенко; внутрішньо-предметна інтеграція – в працях М. Гадецького, І. Большакової тощо. Особливості викладання природничо-математичних дисциплін у професійно-технічних навчальних закладах вивчалися Н. Сосницькою. Педагогічна ефективність інтегрованого навчання природничо-математичних дисциплін доведена в дослідженнях А. Туйчиева, О. Даналакій, А. Хабюк. Низка робіт (Р. Мартинова, І. Міркович) присвячена вивченню інтегрованих підходів до вивчення іноземної мови. Так, під час дослідження сутності педагогічної інтеграції Р. Мартиновою встановлено два види її цілісності: предметна та процесуальна. Предметна цілісність, яка є надзвичайно складним утворенням, являє собою таке поєднання суміжних дисциплін, яке створює сукупний предмет, що має єдину мету, завдання і зміст освіти.

Результати аналізу дозволяють резюмувати, що інтеграція змісту освіти більш вивчена у початковій та середній школі. Щодо вищої освіти, то тут досліджено лише окремі аспекти інтегрованого підходу до навчання студентів. Інтегровані курси не стали масовими в системі фахових дисциплін, і доцільність їх введення потребує обґрунтування.

Мета статті полягає у презентації та обґрунтуванні доцільності викладання у вищій школі інтегрованого курсу «Основи природничо-

математичних наук з методикою» для студентів спеціальності «Дошкільна освіта».

Виклад основного матеріалу. Інтеграція передбачає встановлення і посилення взаємозв'язків між науками. Процес інтеграції за своєю суттю близький до систематизації, але інтеграція швидше може бути розглянута як мета і шлях створення цілісності, як механізм самоорганізації розрізнених знань, як процес, рух, що прагне до цілісності. І. Козловська [6] визначає цей термін наступним чином: «процес зближення й зв'язку наук, який діє поряд з процесом диференціації, що являє собою вищу форму втілення міжпредметних зв'язків на якісно новому рівні навчання». Це злиття і взаємопроникнення передбачає порядок і єдність, продуманість, координацію між елементами знання.

На спеціальності «Дошкільна освіта» нами було введено інтегрований курс «Основи природничо-математичних наук з методикою», який об'єднав у собі традиційні методики: ознайомлення дітей дошкільного віку з природою та формування елементарних математичних уявлень. Усвідомлюючи, що інтегровані курси роблять виклик сьогоднішній системі освіти, яка склалась у пострадянському суспільстві, ми все ж таки переконані, що їх уведення вдосконалює освітній процес і допомагає подолати недоліки предметної системи.

Окрім того, доцільність інтегрованих курсів у підготовці майбутніх вихователів пояснюється ще й тим, що діти дошкільного віку, з якими в майбутньому доведеться працювати випускникам даної спеціальності, сприймають світ цілісно, не розділяючи його на освітні лінії чи розділи програми. Основи елементарних математичних уявлень формуються у них під час ігор з будівельним і природним матеріалом (форма і просторове розміщення деталей споруди), спостережень у природі (поняття: великий – маленький, вузький – широкий, тонкий – товстий, більше – менше; лічба кількісна і порядкова, орієнтування у часі тощо), проведення нескладних дослідів у природі, праці, в ході рухливих, сюжетних та дидактичних ігор, повсякденного спілкування. Так, спостерігаючи за птахами на годівниці, діти розглядають їх, рахують та порівнюють між собою за величиною і кольором, розмовляють про сезонні явища, розмірковують про роль птахів у природі та житті людини, вплив людей на довкілля тощо.

Розмежувати галузі знань у дошкільному віці неможливо, і майбутні вихователі, опановуючи знаннями з інтегрованого курсу, вчать подавати їх цілісно, у взаємозв'язках і залежностях, керувати розвитком дітей і формувати в них цілісну картину світу. Виходячи з того, що сучасний світ – це світ «інформаційного вибуху», який надає дошкільникам великий, але розрізнений обсяг інформації, формує «клаптикові» уявлення про безліч об'єктів і явищ оточуючого світу, інтегрований підхід до організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти видається найбільш доцільним. Вихователі дітей дошкільного віку мають бути підготовленими до побудови нових

взаємовідносин між дитиною і знаннями. Їхнім завданням є, вже не стільки надання інформації малюкам, скільки керівництво процесом поєднання у свідомості дитини будь-яких елементів (частин) в єдине ціле, управління процесом знаходження, взаємозближення і утворення взаємозв'язків між елементами знання. Тому інтеграцію можна розглядати як одну з найперспективніших інновацій, що закладає нові умови діяльності педагога й вихованців, діючу модель активізації інтелектуальної діяльності дитини та розвивальних прийомів навчання. Саме інтегрований підхід до навчання найменших дозволяє їм сприйняти й зрозуміти цілісну картину світу.

Серед вікових особливостей сучасних дітей дошкільного віку характерними є: гіперактивність, поінформованість у багатьох галузях життя, технологічна обізнаність, неухважність, емоційність, схильність до анімізму – прагнення приписати неживим предметам, явищам або тваринам людські риси, синкретичний характер мислення. Синкретизм розглядається в науці як поєднання або злиття, комплексне проявлення чи використання самодостатніх, інколи навіть несумісних і непорівнюваних явищ, образів мислення та поглядів. Психологи (Е. Клапаред та ін.) констатують нероздільність психічних функцій на ранніх етапах розвитку дитини. Швейцарський психолог Ж. Піаже відносив синкретизм до основних характеристик дитячого мислення. Синкретизм, згідно з Л. Виготським, має велике значення для розвитку дитячого мислення, це важливий фактор подальшого вдосконалення його функцій.

Діти дошкільного віку активно пізнають навколишню дійсність. Довкілля для них – не лише соціум для життєдіяльності, а його природний компонент у неподільній єдності зі світом мистецтва, техніки, речей, спілкування, об'єктивної реальності, яку кожен вихованець прагне пізнати якомога повніше. Проте в дошкільному віці досить важко говорити про формування у дитини системи знань. Система – ціле, складене із взаємопов'язаних частин, інтеграція – об'єднання в ціле будь-яких частин. У дошкільний період дитина засвоює цілісне уявлення про світ, в подальшому, під час вивчення наук у школі, на основі цілісного уявлення у неї формується система знань.

Вперше, без використання терміну «інтеграція», взаємопроникний підхід до визначення змісту знань дітей про оточуючий світ було використано в XVII столітті Я. А. Коменським у праці «Велика дидактика». Інтеграцію він розглядав як дидактичний принцип. Необхідність інтегрованого підходу до організації освітнього процесу пояснював таким чином: «Всі знання виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках» [5].

Його ідеї продовжив Й.-Г. Песталоцці у творі «Лінгард і Гертруда». Інтеграція розглядалась автором як метод навчання. Далі німецький вчений і педагог Герbart виділив основні етапи навчання (XVIII ст.):

1) ясність (зрозумілість); 2) асоціація; 3) система (інтеграція) – можливість самостійно скласти картину світу.

У XIX столітті К. Ушинський зробив найбільший внесок у розробку інтегрованих курсів. Він розробив модель, структуру, напрямки інтеграції. Інтеграцією письма і читання вченому вдалося створити аналітико-синтетичний метод навчання грамоти. У праці «Людина як предмет виховання» він висловив думку, що не науки повинні схоластично вкладатись у голови учнів, а знання й ідеї, що повідомляються якими б не було науками, повинні органічно вибудовуватися у світлий і, по можливості, широкий погляд на світ та життя.

Українські науковці – Н. Бібік, М. Вашуленко, Л. Кочіна зазначали, що спроби інтеграції різнопредметних знань особливо актуальні у початковій ланці освіти, оскільки діти сприймають об'єкти навколишнього світу не розчленовано, не усвідомлюючи їхніх істотних ознак. Ще більшою мірою це стосується і дітей дошкільного віку.

«Дитяче мислення іде до незалежності від фізіологічних потреб довгим шляхом дій, мови, ігор і т. д. Діти не мають критичного ставлення до сприйнятих вражень, потреби в їх перевірці. Суттєві і несуттєві ознаки у сприйнятих об'єктах дітьми не виділяються, на першому місці виявляються ті, що подіяли на почуття...» [4]. Тож і базується ознайомлення дошкільнят з об'єктами і явищами оточуючого світу, першими математичними поняттями на емоційному ставленні і сенсорному пізнанні.

Суть інтегрованого курсу «Основи природничо-математичних наук з методикою» для майбутніх вихователів полягає в тому, що він будується таким чином, щоб:

- окремі розділи Програми для дітей дошкільного віку були представлені в ньому взаємопроникними;

- можливості взаємопроникнення використовувались максимально за рахунок опанування студентами адекватними методами формування у дітей цілісного уявлення про оточуючий світ.

Мета курсу полягає у наданні студентам знань про особливості сприйняття дітьми дошкільного віку оточуючого світу, зміст і методи ознайомлення з основами природничо-математичних наук; у формуванні умінь інтегрувати доступну наукову інформацію у продуктивні види діяльності дітей, доцільно застосовувати форми організації освітнього процесу, враховувати інтереси та потреби кожної дитини в ході навчання.

Основними завдання курсу «Основи природничо-математичних наук з методикою» є:

- розширення та систематизація знань студентів з основ природничо-математичних наук;

- формування вмінь інтегрувати інформацію з різних галузей науки і в доступній формі доносити її дітям; опрацьовувати інформаційні джерела з метою ознайомлення з технологією і методикою запровадження

інтегрованого тематично-проектного навчання в умовах закладу дошкільної освіти;

– розвиток критичного мислення та творчості в питаннях створення розвивального середовища закладу дошкільної освіти, вибору методів навчання та виховання дітей;

– підготовка студентів до здійснення пошуково-дослідницької діяльності в контексті вирішення практичних завдань з курсу.

Зміст та методика викладання інтегрованого курсу «Основи природничо-математичних наук з методикою» передбачають формування в студентів загальних та фахових компетентностей.

Серед загальних:

– світоглядна, складовими якої є загальнокультурна ерудиція, широке коло пізнавальних інтересів, розуміння значущості для власного розвитку постійного самовдосконалення через пізнання; збереження і передача вихованцям національних духовних традицій ставлення до природи;

– громадянська, що передбачає розвиток здатності до реалізації прав і обов'язків громадянина України в галузі природокористування, формування вмінь діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю у природному й соціальному довіллі;

– комунікативна, що розвиватиметься в контексті опанування студентами новою інформацією з природничо-математичних наук, складання описів об'єктів та явищ природи, казок і оповідань, словесно-логічних задач, інструкцій з організації праці та експериментальної діяльності дітей в природі, підготовки свят і розваг природничо-математичного змісту;

– інформаційна, яка передбачає здатність до ефективного використання інформаційних технологій у процесі пошуку та обробки інформації з курсу;

– науково-дослідницька, що розвиватиметься в контексті оволодіння студентами проектним методом реалізації завдань курсу, в ході проведення експрес-досліджень за темами, що вивчаються;

– самоосвітня, що спрямовуватиметься на формування у студентів прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху впродовж опанування знаннями з курсу та розвитку фахових умінь.

Серед фахових:

– організаційна: здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати й оцінювати діяльність дітей дошкільного віку в процесі пізнання ними основ природничо-математичних наук та формування початкових навичок екологічно доцільної взаємодії зі світом природи;

– психолого-педагогічна: володіння вміннями будувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з врахуванням типологічних та індивідуальних особливостей, інтересів і потреб дітей, на основі знань дошкільної педагогіки та дитячої психології;

– методична: вміння доцільно застосовувати методи та прийоми педагогічного впливу на дитину; працювати з науковими та методичними джерелами, аналізувати педагогічний досвід, розробляти тематичні проекти для дітей;

– здоров'язбережувальна: вміння створювати умови, що забезпечують єдність фізичного та психічного розвитку дитини в освітньому процесі;

– інтегративна: вміння доцільно поєднувати зміст освітнього матеріалу для дітей з різних розділів програми та інтегрувати його у продуктивні види діяльності дошкільників, насамперед ігру;

– практично-творча: творчо використовувати існуючі та самостійно створювати дидактичні матеріали, впроваджувати інноваційні технології в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Курс розраховано на 8 кредитів (240 годин), які виконуються впродовж трьох семестрів, два з яких завершуються заліком і останній – іспитом.

У нашому інтегрованому курсі за дидактичну одиницю було взято не розділ дошкільної педагогіки, тобто не окрему методичку, а певну частину конкретного життєвого матеріалу, яка розглядається комплексно як сполучення різних об'єктів та явищ, що потребують пояснень у зрозумілих дитячому мисленню формах. Для цього необхідний обсяг інформації про обрані предмети і явища об'єднується внутрішніми зв'язками навколо певного інтегратора. Під інтегратором ми розуміємо центральне поняття, від якого за променевим принципом розходяться ланцюжки похідних понять, що дозволяють розглянути питання різнопланово, але в певній цілісності. Інтегратором може виступати ідея, художній твір, тема, поняття, сезон тощо. На основі обраного інтегратора складається інтелектуальна карта знань, що може постійно доповнюватись і розширюватись за бажанням учасників освітнього процесу. Студенти, навчившись складати такі карти для себе, надалі використовуватимуть їх і в роботі з дітьми, адаптуючи пропоновані знання до віку, освітніх завдань дошкільного періоду, потреб та інтересів дітей.

Переваги інтегрованого курсу полягають у тому, що він дає змогу:

– «спресувати» споріднений матеріал кількох освітніх ліній БКДО навколо однієї теми, усунути дублювання у вивченні низки питань;

– ущільнити знання, тобто реконструювати фрагмент знань таким чином, що його засвоєння вимагає менше часу, проте забезпечує формування необхідних фахових умінь;

– опанувати значний за обсягом навчальний матеріал, досягти цілісності знань;

– активно залучати студентів до процесу здобуття знань;

– формувати творчу особистість педагога, розвивати педагогічну майстерність;

– застосовувати й постійно вдосконалювати набуті вміння у професійній діяльності.

Водночас існують і певні ризики, обумовлені відсутністю методичного забезпечення курсу: підручників, посібників, наочності. Подолати їх можна шляхом створення електронного навчального курсу та відео-презентацій до нього, підготовки (спільно зі студентами) інтелектуальних карт вивчення базових тем тощо. Проте чи не найбільшим з ризиків залишається людський фактор – готовність викладачів до розробки та впровадження інтегрованих курсів в освітній процес вищої школи, бажання подолати стереотипи фахової підготовки, мотивація до саморозвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Ідея інтегрованого навчання у вищій школі є актуальною. Уведення інтегрованих курсів в освітній процес вищої школи удосконалює його і допомагає подолати недоліки предметної системи. Для студентів спеціальності «Дошкільне виховання» опанування інтегрованих курсами є актуальним з огляду на те, що діти дошкільного віку, з якими в майбутньому доведеться працювати випускникам даної спеціальності, сприймають світ цілісно. Тож вихователі малюків мають бути підготовленими до таких форм організації роботи в ЗДО, в яких різні види діяльності дітей інтегруються й об'єднуються навколо базисних тем, що розкриваються через зміст, відповідний віковим особливостям, інтересам і потребам дітей.

Переваги інтегрованого навчання полягають в усуненні дублювання у вивченні низки питань з окремих фахових методик, отримання студентами цілісної системи знань, набуття ними вмінь організовувати інтегроване навчання дітей дошкільного віку. Ризики – у готовності педагогів вищої школи до перебудови власної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабенко А. Генеза проблеми інтеграції знань в історико-філософському та психолого-педагогічному аспектах // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Вінниченка. Серія: Педагогічні науки, – № 97, – С. 34 – 40.
2. Даналакій О. Г., Хабюк А. Я. Інтегроване навчання природничо-математичних дисциплін у вищих навчальних закладах // Молодий вчений /Young scientist – № 2 (42), 2017, – с. 475 – 478.
3. Зайцева Л. І. Методичні аспекти ознайомлення старших дошкільників та молодших школярів з об'єктами довкілля в умовах інтегрованого навчання // Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. [ред. кол., головн. ред. В. Р. Ільченко]. – Полтава : ПОППО, 2014. – Вип. 6. – С. 66 – 72.
4. Ільченко В. Р. Впровадження програм інтегрованих природознавчих курсів як умови формування природничо-наукової компетентності

- учнів // Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. [ред. кол., головн. ред. В. Р. Ільченко]. – Полтава : ПОППО, 2014. – Вип. 6. – С. 28-34.
5. Коменський Я. А. Велика дидактика // Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки: Хрестоматія: Навчальний посібник – К.: Центр навч. літ., 2006. – С. 101 – 155.
 6. Козловська І. М. Методологічні основи дидактичної інтегродології. – Львів: Сполом, 2004. – 72 с.
 7. Коломієць Д. І. Інтеграція знань з природничо-математичних дисциплін у професійній підготовці учителя трудового навчання: Автор. дис... канд. пед. наук. – К., 2001. – 32 с.
 8. Мартынова Р. Ю. Виды интегрированных процессов обучения профессиональной деятельности студентов неязыковых вузов / Р. Ю. Мартынова // Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського: зб. наук. праць. – Одеса, 2010. – № 9 – 10. – С. 80-88.
 9. Миркович И. Л. Интегрированное обучение иностранным языкам как педагогическая проблема // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2014. – № 4. – С. 105 – 110.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Babenko A. Heneza problemy intehratsii znan v istoryko-filosofskomu ta psykholoho-pedahohichnomu aspektakh [Genesis of the Problems of Integration of Knowledge in the Historical-philosophical and Psychological-pedagogical Aspects] // Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Vynnychenka. Serii: Pedahohichni nauky, – No 97, – S. 34 – 40. (in Ukrainian)
2. Danalakiy O. H., Khabiuk A. Ya. Intehrovane navchannia pryrodnycho-matematychnykh dystsyplin u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Integrated Study of Natural and Mathematical Disciplines in Higher Educational Institutions] // Molodyi vchenyi / – No 2 (42), 2017, – s. 475 – 478. (in Ukrainian)
3. Zaitseva L. I. Metodychni aspekty oznaïomlennia starshykh doshkilnykiv ta molodshykh shkoliariv z ob'ektamy dovkillia v umovakh intehrovanoho navchannia [Methodical Aspects of Familiarization of Senior Preschoolers and Junior pupils with Environmental Objects in the Conditions of Integrated Training] // Tekhnolohiï intehratsiï zmistu osvity : zб. наук. пр. [red. kol., holovn. red. V. R. Ilchenko]. – Poltava : POIPPO, 2014. – Vyp. 6. – S. 66 – 72.(in Ukrainian)
4. Ilchenko V. R. Uprovadzhennia prohram intehrovanykh pryrodnavchykh kursiv yak umovy formuvannia pryrodnycho-naukovoï kompetentnosti uchniv [Implementation of Programs of

- Integrated Natural Science Courses as Conditions for the Formation of Students' Natural and Scientific Competence] // Tekhnolohiï intehtratsiï zmistu osvity : zb. nauk. pr. [red. kol., holovn. red. V.R. Ilchenko]. – Poltava : POIPPO, 2014. – Vyp. 6. – S. 28 - 34. (in Ukrainian)
5. Komenskyi Ya. A. Velyka dydaktyka [Great Didactics]// Kovalenko Ye. I., Bielkina N. I. Istorii zarubizhnoi pedahohiky: Khrestomatiia: Navchalnyi posibnyk – K.: Tsentr navch. lit., 2006. – S. 101 – 155. (in Ukrainian)
 6. Kozlovska I. M. Metodolohichni osnovy dydaktychnoi intehtrolohii [Methodological Foundations of Didactic Integrology]. – Lviv: Spolom, 2004. – 72 s. (In Ukrainian)
 7. Kolomiets D. I. Intehtratsiia znan z pryrodnycho-matematychnykh dystsyplin u profesiinii pidhotovtsi uchytelia trudovoho navchannia: Avtor. dys... kand. ped. Nauk [Integration of Knowledge in Natural and Mathematical Disciplines in the Professional Training of a Teacher of Labor Education: Author. dis ... cand. ped sciences]. – K., 2001. – 32 s. (in Ukrainian)
 8. Martynova R. Yu. Vidy integrirovanykh protsessov obucheniiia professional'noj deyatelnosti studentov nejazykovykh vuzov [Types of Integrated Learning Processes for Professional Activities of Students of Non-linguistic Universities / R. Yu. Martynova] / R. Yu. Martynova // Naukovyi visnyk PNPi imeni K. D. Ushynskoho: zb. nauk. prats. – Odesa, 2010. – No 9 – 10. – S. 80 – 88.(in Russian)
 9. Myrkovykh Y. L. Integrirovannoje obuchenije inostrannym jazykam kak pedagogicheskaja problema [Integrated Teaching of Foreign Languages as a Pedagogical Problem] // Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Serii: Pedahohika. – 2014. – No 4. – S. 105 – 110. (in Russian)

Аннотация. В статье обоснована целесообразность внедрения интегрированных курсов в систему высшего образования, в частности курса «Основы естественно-математических наук с методикой» в практику подготовки студентов специальности «Дошкольное образование». Освещены подходы к построению интегрированного курса – определение его целей, задач, структуры. Представлена система общих и профессиональных компетенций, которые могут быть сформированы у студентов по результатам его изучения.

Ключевые слова: интеграция, интегрированный курс, дошкольное образование, синкретизм, интегратор.

Abstract. The article deals with the problem of implementation integrated courses in Ukrainian system of higher education. The author emphasizes, that these kind of courses provoke the new challenging for today's educational system, which has developed and acquired fundamental forms in

Soviet and post-Soviet society. Basing on the example of the integrated course "Fundamentals of Natural and Mathematical Sciences with the methodology", which has been introduced in the practice of "Preschool education" specialty students preparing, it is proved, that these types of courses promote the educational process improvement and help to overcome the teaching disadvantages of some professional disciplines.

The approaches to the integrated courses construction such as the definition of the aim, tasks, structure are described in the article. The system of general and professional students' competencies that can be formed in the results of studying is presented in the issue.

The author points out, that the integration of the content of education is more explored in elementary and secondary schools. As for higher education, only some aspects of the integrative approach to student learning are investigated. Integrated courses haven't got massive sharing in the system of specialized disciplines, thus the feasibility of introducing them into higher education requires substantiation and experimental testing.

Key words: integration, integrated course, preschool education, syncretism, integrator.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2018

Н. І. Мельник

ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ В МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті представлено аналіз модернізації професійної підготовки педагогів дошкільної освіти відповідно до європейських тенденцій розвитку педагогічної освіти. Виокремлено пріоритетні аспекти професійної підготовки фахівців дошкільної галузі та проведено аналітичне співставлення виокремлених особливостей з європейськими концептами педагогічної освіти. Модернізацію професійної підготовки педагогів дошкільної освіти проаналізовано в контексті освітньої політики, адміністративних та управлінських аспектів, структурних та процесуальних трансформацій педагогічної освіти. Визначено, що на сучасному етапі модернізація професійної підготовки фахівців цієї галузі визначається комплексом концептуальних, структурних, змістових та методичних змін: запровадженням акмеологічного, компетентнісного, аксіологічного підходів, перманентною актуалізацією гуманістичних тенденцій, активним застосуванням практико орієнтованого навчання та навчання на дослідницькій основі. Встановлено, що європейські тенденції модернізації професійної підготовки педагогів дошкільної освіти відбуваються на контекстуальному, структурному, функціональному та процесуальному рівнях.